

ISSN
ISSN 2992-9229

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

2024 №2
(4)

Samarqand-2024

ISSN 2992-9229

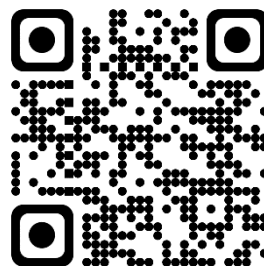
TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2024

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:

Juliboy ELTAZAROV
f.f.d., professor (O‘zbekiston)

Bosh muharrir o‘rinbosari:

Roxila RUZMANOVA
f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti rektori (O‘zbekiston);

Hakim XUSHVAQTOV – f.m.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);

Akmal AHATOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha
prorektori (O‘zbekiston);

Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Suyun KARIMOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Musa YULDASHEV – f.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Hamidulla DADABOYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Hotam UMUROV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);

Mardon BOLTAYEV – dotsent (O‘zbekiston);

Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);

Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);

Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);

Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);

Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);

Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon);

Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);

Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Shahnoza XUSHMURODOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Feruza Manukyan – Phd (O‘zbekiston);

Mas’ul muharrir: **PhD Zokir BAYNAZAROV**
(O‘zbekiston);

Texnik xodim: **Raxmatulla SHOKIROV**
(O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Рохила РУЗМАНОВА
к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор,
ректор Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.м.н., профессор,
проректор по научной работе и инновациям
Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор,
проректор по международному
сотрудничеству Самаркандского
государственного университета имени
Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент
(Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Хамидулла ДАДАБОЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Хотам УМУРОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мардон БОЛТАЕВ – доцент (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор
(Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор
(США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор
(Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОВОДА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – Phd (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD Зокир
БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ
(Узбекистан)**

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)
Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan)

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Khamidulla DADABOEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Khotam UMUROV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Mardon BOLTAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abdusalam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAĞLU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);

Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);

Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: **Rakhmatulla SHOKIROV** (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDİYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Hamidulla DADABOYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Hotam UMUROV (Özbekistan);

Doç. Dr. Mardon BOLTAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Doç. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);

Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: **Rahmatullah ŞOKİROV** (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ

“DEVONU LUG‘OTIT TURK” ASARIGA OID TADQIQOTLAR

Qosimjon SODIQOV

«DEVONU LUG‘ATI-T-TURK» MATNIDAGI HARAKAT BELGILARI VA TURKIY SO‘ZLARING O‘QILISHI MASALASI.....9

Hamidulla DADABOYEV

“DEVONU LUG‘OTIT TURK”DA QORAXONIYLAR DAVRI SAVDO-MOLIYA ISTILOHLARI TIZIMINING AKS ETISHI.....19

Shuhrat SIROJIDDINOV, Zulxumor XOLMANOVA

“DEVONU LUG‘OTIT TURK”NING ADABIY-MA‘RIFIY QIYMATI.....27

Jo‘ra XUDOYBERDIYEV

“DEVONU LUG‘OTIT TURK”NING O‘ZBEK TARJIMONLARI VA ULARNING TARJIMALARI NASHRLARI HAQIDA.....35

Baxtiyor ABDUSHUKUROV

“DEVONU LUG‘OTIT TURK”DAGI O‘G‘UZCHA SO‘ZLAR.....49

Vazira ALIMBEKOVA

JANUBI-SHARQIY ANDIJON LINGVOAREALI LEKSIKASINING “DEVONU LUG‘OTIT TURK” ASARIGA MUNOSABATI.....58

Alima PIRNIYAZOVA

MAHMUD KOSHG‘ARIYNING “DEVONU LUG‘AT-IT-TURK” ASARI VA QORAQALOQ TILI 71

Umurzoq JUMANAZAROV

FITRAT “DEVONU LUG‘ATIT TURK” TADQIQOTCHISI.....78

Shuxrat ABDULLAYEV

“DEVONU LUG‘ATI-T-TURK”NING O‘ZBEK VA QORAQALPOQ TILI LEKSIKASIDA TUTGAN O‘RNI 86

Ahrorbek AZIZOV

“DEVONU LUG‘OTIT TURK”DA XALQ O‘YINLARI TALQINI. 93

Sarvar QO‘LDOSHEV

“DEVONU LUG‘OTIT TURK” DA DAVLATCHILIK BELGILARI 103

Ozoda SHARIPOVA

“DEVONU LUG‘OT-AT TURK” ASARIDA KELITIRILGAN VATAN VA VATANPARVARLIK MAVZUSIDAGI PAREMALARNING SEMANTIK TADQIQI.....111

TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Sirojiddin XO‘JAQULOV

TOJIK MA‘RIFATPARVARLIK VA JADID ADABIYOTIDA TURK TANZIMAT DAVRI ADABIYOTINING TA‘SIRI.....117

Osman EMIN

BALKAN TÜRK EDEBİYATI’NDA TÜRK DÜNYASI 128

Muso YULDASHEV

LOTIN YOZUVIGA ASOSLANGAN YANGI O‘ZBEK ALIFBOSI VA TURK-RUN YOZUVI TARIXIGA BIR NAZAR 139

Shohista JUMANOVA

CHO‘LPON POETIKASI (UNING NASRIY ASARI : “KECHA VA KUNDUZ” ASOSIDA) 145

TURKIY AXALQLARNING IJTIMOY-MADANIY ALOQALARI TARIXI

Мирвари ИСМАЙЛОВА

КУЛИНАРНЫЙ КУЛЬТ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО НАРОДА В КОНТЕКСТЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ МАТЕРИАЛЬНО-ДУХОВНЫХ ЦЕННОСТЕЙ 152

Oybek BARZIYEV

HIJRON MAVZUSI BILAN BOG‘LIQ AN‘ANAVIY POETIK TURKUMLAR (*Milliy uyg‘onish davri o‘zbek, qozoq, arman she‘riyati misolida*) 162

KITOB TANITUVI / KITAP TANYŞDYRYŞ / BOOK REVIEW 168

AZIZ MUSHTARIY!

Qadim o'tmishga ega bo'lgan har bir xalqning madaniyat va sivilizatsiya hamjamiyatida o'z izini qoldirgan asarlar mavjud. Shu jihatdan turkiy sivilizatsiyaning madaniy kodlarini ochib beruvchi va har o'qilganida yangidan yangi ma'nolar olamini ochuvchi turkologiyaning durdona asarlaridan biri “Devonu Lug'otit Turk”dir. Ma'lumki, YUNESKO Bosh Assambleyasining 42-sessiyasida qabul qilingan qaror bilan 2024-yil Mahmud Koshg'ariyning “Devonu Lug'otit Turk” asari yozilganining 950 yilligi sifatida nishonlash belgilandi. Shu nuqtai nazardan, Ilmiy kengashimiz qalam va minnatdorchilik qarzi sifatida jurnalimizning 4-sonini Turk dunyosining bu noyob xazinasini yana bir bor kashf etish va uning muallifini hurmat bilan yodga olish maqsadida uni maxsus son sifatida nashr etishga qaror qildi.

Bu sonda “Devonu Lug'otit Turk”da xalq o'yinlari, Janubi-Sharqiy Andijon leksikologiyasining “Devonu Lug'otit Turk” bilan aloqasi, Qoraxoniylar davri savdo-iqtisodiy leksikasining devonda aks ettirilishi, devonning o'zbekcha tarjimalari va tarjimonlar, devon matnidagi harakat belgilari va turkiy so'zlarni o'qish masalalari, devondagi davlatchilik tamoyillari, asarning o'zbek va qoraqalpoq tillari leksikologiyasidagi o'rni, vatan, vatanparvarlik haqidagi paremalarning semantik tahlili, kitobning adabiy-pedagogik ahamiyati, o'g'uzcha so'zlar, tojik va jadid adabiyotida turk tanzimat davri adabiyotining ta'siri mavzusiga oid maqolalar o'rin olgan.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

Each nation with a rich history has works that have profoundly influenced its cultural and civilizational landscape. Among such treasures in Turkology is the masterpiece Devonu Lugatit Turk, which unveils the cultural codes of Turkish civilization and reveals new layers of meaning with every read. In recognition of its significance, the 42nd UNESCO General Assembly designated 2024 as the 950th anniversary of Mahmud Kashgari's Devonu Lugatit Turk. In celebration, our Scientific

Council has decided to dedicate the 4th issue of our magazine to honoring this unparalleled work and its esteemed author.

*This issue will explore various topics related to *Devonu Lugatit Turk*, including traditional folk games, the relationship between Southeast Andijan lexicology and the *divan*, reflections of the trade and economic lexicon of the Karakhanid period, Uzbek translations and their translators, interpretations of Turkic words in the *divan*, principles of statehood, and semantic analysis of poems focused on homeland and patriotism. Also featured are articles on the book's literary-pedagogical value, the presence of *Ugz* words, and the influence of Turkish Tanzimat-era literature on Tajik and contemporary literature.*

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

*Kadim geçmişi olan her milletin kültür ve medeniyet camiasına damgasını vurmuş eserleri vardır. O bakımdan Türk medeniyetinin kültürel kodlarını ortaya koyan ve muhtevasıyla her okunuşta yeni açılımlar sağlayan Türkolojinin başyapıtlarından biri de asırlar boyu elden ele dilden dile dolaştırılan *Kitâbu Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eserdir. Bilindiği üzere UNESCO Genel Kurulu'nun 42. oturumunda alınan kararla 2024 yılı, Kâşgarlı Mahmut'un *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eserinin yazılışının 950. yıl dönümü olarak kutlanmaktadır. Bu kapsamda Bilim Kurulumuz, bir kalem ve gönül borcu olarak dergimizin 4. sayısını; Türk dünyasının bu eşsiz hazinesini bir kez daha keşfetmek ve müellifini saygıyla hatırlamak adına özel sayı olarak yayımlamaya karar vermiştir.*

*Bu sayıda “*Dîvânu Lugâti't-Türk*’te halk oyunları, Güneydoğu Andican leksikolojisinin *Dîvânu Lugâti't-Türk* ile ilişkisi, Karahanlılar Dönemi ticari-iktisadi istilahların *dîvâna* yansımaları, *dîvânın* Özbekçe tercüme ve tercümanlar, *dîvân* metnindeki hareket fiilleri, işaretler ve Türkçe sözlerin okunma sorunları, *dîvânda* devletçilik prensipleri, eserin Özbek ve Karakalpak dilleri leksikolojisindeki yeri, *dîvânda* geçen vatan ve vatanperverlik konularındaki paremlerin (atasözlerinin) semantik tahlili, kitabın edebî ve pedagojik kıymeti, Oğuzca sözler, Tacik ve Cedit Edebiyatı’na Tanzimat dönemi Türk Edebiyatı’nın etkisi, Türk Bitig Taşları’nın Semerkant vilayeti Karluk şiveleriyle münasebeti, Çolpan’ın poetikası, hicran temasıyla ilgili geleneksel poetik birlikler” gibi konu başlıklarına yer verilmiştir.*

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

У каждого народа с древней историей есть произведения, оставившие след в общности культуры и цивилизации. В этом отношении раскрываются культурные коды турецкой цивилизации, шедевры тюркологии, открывающие мир новых смыслов каждый раз, когда его читают, одним из таких произведений можно назвать- «Диван лугат-ат-турк». Как известно на 42 сессии Генеральной Ассамблеи ЮНЕСКО принято решение о праздновании 950-летия сборника тюркских наречий Махмуда Кошгари «Диван лугат-ат-турк» в 2024 году.

С целью почтить память великого ученого наш научный совет решил посвятить 4 -й номер журнала этому уникальному сокровищу турецкого мира и опубликовать его в виде специального выпуска. Статьи этого сборника посвящены народным играм, представленным в «Диван лугат-ат-турк»; связь Южно-Шарайской Андижанской лексикологии с «Диван лугат-ат-турк», отражению в торгово-экономической лексики эпохи Караханидов в словаре; узбекским переводам и переводчикам словаря, принципам государственности, месту узбекской, каракалпакской лексики в произведении; семантическому анализу паремий о родине и патриотизме, значению литературно-педагогической составляющей книги; исследованию огузских слов в таджикской и джадидской литературе; тюркской литературе периода танзимата.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

“DEVONU LUG‘OTIT TURK” ASARI HAQIDA!

Eng qadimgi turkiy til tadqiqotchilaridan biri bo‘lgan Mahmud Koshg‘ariy, o‘zining yuksak lingvistik bilimlari bilan turkologiyaga beqiyos hissa qo‘shgan. U Turk dunyosining til, adabiyot va umuman madaniyat jihatdan Markaziy Osiyodagi eng yorqin davri hisoblangan Qoraxoniylar davrida yashagan. Madrasayi Hamidiyye va Madrasayi Sajiyyeda tahsil olgan olim, turk dunyosiga ikkita noyob xazinani taqdim etgan bo‘lib, bular “Devonu lug‘otit Turk” va “Javoqir un-Nahvi fi Lug‘otit Turk” asarlaridir. “Devonu lug‘otit Turk”ning asl qo‘lyozmasi bizgacha yetib kelmagan. Dunyodagi yagona nusxasi Muhammad b. Abu Bakr ibni Abulfath Damashqiy tomonidan ko‘chirilgan. Bu nusxani Ali al-Emiriy qo‘lga kiritgan. Koshg‘ariyning devonda tilga olingan, ammo bugungi kungacha yetib kelmagan “Javoqirun-Nahvi fi Lug‘otit Turk” asari esa yo‘qolgan. Xuddi bir paytlar turklar orasida tarqalgan “Buyuk Xon Ato Bitig” va “O‘g‘uznoma” asarlari kabi bu kitob ham turkologiyaning yo‘qolgan asarlaridan bo‘lib, bugungi Ali Amiri Afandilarni, haqiqiy kitob do‘stlarini kutmoqda...

“Devonu lug‘otit Turk” asari Qoraxoniylar davri turk olimi va yozuvchisi Mahmud Koshg‘ariy tomonidan 1072-1074-yillar orasida yozilgan. O‘z davrining eng mashhur olimlaridan hisoblangan Mahmud Koshg‘ariy bu asarni yozgan davrida arab tilining turk tilidan ko‘ra mavqei yuqori til ekanligi iddaosiga qaramay, turk tilining boy til ekanligini isbotlash maqsadida “Lug‘at” kitobi uslubida yaratgan. Bu yuksak til salohiyatining ikkinchi misolini buyuk shoir, mutafakkir va davlat arbobi Alisher Navoiy tomonidan turk tilining boshqa tillardan kam emasligini dalillash maqsadida yozilgan “Muhokamat ul-lug‘atayn” asari misolida ko‘rish mumkin. Xullas, Abdulla Oripov e‘tirof etganidek, Temurning qilichi yetmagan joyga qalami bilan yetgan, jang maydonida emas, balki ilm-fan va tafakkur yo‘lida kurash olib borgan ikki buyuk alloma sifatida butun turk dunyosining diqqat markazidadir.

Koshg‘ariy yillar davomida turk mamlakatlarini kezib, o‘zi ilmiy sohalarida tadqiqot olib borgan va so‘zdan tortib etimologiyasigacha ko‘rgan deyarli barcha madaniy elementlarini yozib olgan. Koshg‘ariy o‘z so‘zlari bilan: “Men turklar, turkmanlar, o‘g‘uzlar, chigillar, yag‘molar, qirgizlarning (qirg‘izlarning) shaharlarini, qishloq va yaylovlarini ko‘p yillar kezib chiqdim, lug‘atlarini to‘pladim, turli xil so‘z xususiyatlarini o‘rganib, aniqlab chiqdim.”-deydi. Binobarin, Koshg‘ariy turk qabilalari, madaniyati va urf-odatlarini haqida katta hajmli material to‘plash orqali arab muhitiga turk tili va madaniyatini olib kirish, turk tili haqida yozgan grammatikasi bilan arablarga turk tilini o‘rgatishni maqsad qilgan. Shunday qilib, devon; arablarga turk tilini o‘rgatish va turk tilining arab tili kabi boy til ekanligini va undan kam emasligini ko‘rsatish maqsadida yozilgan ilk turkcha lug‘at sifatida ma‘lum.

Devonu Lug‘otit Turk madaniyatimiz va sivilizatsiyamizni ko‘p jihatdan aks ettirish nuqtai nazaridan turkiylikning asosiy asarlaridan biridir. Kitobning yaratilishida turkiy so‘zlar arab qoidalariga ko‘ra tartibga solingan va arabcha muqobillari bilan ma‘nosini topgan. Koshg‘ariy bu asarni yozganidan uch yil o‘tib, Abbosiylar xalifasi Muqtadiy Billohga taqdim etadi. Uning bu xatti-harakatini turkiy tilning ustunliklarini davlat tomonidan ma‘qullash sifatida baholash mumkin. Bundan uch yuz yil o‘tib, lug‘at ilk bor Kilisli Rifatning tuzatishi bilan nashr etilgan; 1943-yili Turk tillari jamiyati a‘zosi Besim Atalay tomonidan arab harflari lotin harflarida o‘z muqobilligini topgan. Devonning o‘zbek nashrlari bo‘yicha ilk tadqiqotlar 1940-yillarda boshlangan. O‘zbekistondagi nashrlar haqida batafsil ma‘lumotni ushbu sondagi maqolalardan olishingiz mumkin.

Koshg‘ariy madrasada tahsil olgani uchun o‘qigan dars materiallari formatini o‘zlashtirib, ijodida mumtoz arab kitoblaridagi usulga amal qilgan. Boshqacha aytganda, Devonu Lug‘otit Turk nomli asar; Muqaddima hamd, salovat va salom bilan boshlanib, ish oxirida duo bilan yakunlanadi. Asar nafaqat lug‘at, balki hikmatlar, she‘rlar, ayot va hadislar, turkiy qabilalarga oid belgilar, sheva farqlariga oid muhim topilmalar, lingvistik materiallar mazmuni bilan ensiklopediya hisoblanadi. Buyuk turk olimi Mahmud Koshg‘ariyning asar yozilganining 950 yilligi munosabati bilan hurmat bilan yod etamiz.

Mirzo Kenjabek ta‘biri bilan aytganda: Maxtumquli – turkiy xalqlarning sayroqi tili, sahroning guli, gulning bulbuli, Haqning sodiq, oshiq va orif qulidir.

**CHO‘LPON POETIKASI (UNING NASRIY ASARI : “KECHA VA KUNDUZ”
ASOSIDA)**

JUMANOVA Shohista,

Samarqand davlat universitetining

3-bosqich tayanch-doktoranti,

E-mail: shohistarofievna@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romanidagi she‘rlar va ularning tarjimalari qiyosiy tahlil qilinmoqda. Ma’lumki, Cho‘lpon she‘rlari jadidchilik g‘oyalari targ‘ib etilgan muhim manba bo‘lib xizmat qiladi. Cho‘lpon yaratgan she‘riyat namunalari rangli dunyoni aks ettirishda o‘ziga xos o‘ringa ega.

Bilamizki, she‘riy matn tili sifatida tushuniladigan poetik til o‘zining funksional amalga oshirilishi nuqtayi nazaridan, og‘zaki nutqning alohida turidir. She‘riy tilni o‘rganish, boshqa san’at turlari kabi, uning materialini va ushbu materialdan she‘riy asar yaratish usullarini aniqlashni o‘z ichiga oladi. She‘riy tilning asosiy vazifasini - o‘quvchiga (yoki tinglovchiga) estetik ta’sir ko‘rsatishni amalga oshirish nuqtayi nazaridan, uning pragmatik xususiyatlari alohida e’tiborga loyiqdir, uning tahlili muallif va o‘quvchi o‘rtasidagi o‘zaro ta’sirni ochib beradi. She‘riy tilning funksionalligini o‘rganish uning lingvistik o‘ziga xosligini ochib beradi, uning asosini semantikaning polisemiya va talqinlarning ko‘pligi tashkil etadi; Shu nuqtayi nazardan, she‘riy matn tili tarjimashunoslik sohasidagi lingvistik tadqiqotlar obyekti sifatida ulkan imkoniyatlarni ifodalaydi. O‘zbekistonda she‘riy tarjima doimo umumiy til va adabiy jarayonning muhim qismi bo‘lib kelgan va uning yutuqlari umume’tirof etilgan, bu esa she‘riy tarjimani mamlakat milliy madaniy merosining ajralmas qismi sifatida har tomonlama o‘rganishga loyiq deb hisoblashga asos beradi.

Kalit so‘zlar: *poetika, she‘riy shakl, tarjima, konsept, polisemiya, nasriy asar, ekvivalentlik, adekvatlik.*

THE POETICS OF CHULPON (BASED ON HIS PROSE WORK: "NIGHT AND DAY").

Annotation: In this article, a comparative analysis of poems and their translations from Cholpon’s novel “Night and Day” is being analyzed. It should be noted that Cholpon’s poems serve as an important source of propaganda of modernist ideas. The examples of poetry created by Cholpon have a special place in reflecting the colorful world.

It is known that the poetic language understood as the language of poetic text is a special type of oral speech from the point of view of its functional implementation. The study of poetic language, like other forms of art, involves the identification of its material and the methods of creating a poetic work from this material. From the point of view of performing the main task of poetic language - to have an aesthetic effect on the reader (or listener), its pragmatic features deserve special attention, its analysis is based on the interaction between the author and the reader reveals the secret. The study of the functionality of the poetic language reveals its linguistic uniqueness, which is based on the polysemy of semantics and the multitude of interpretations; From this point of view, the language of the poetic text represents great opportunities as an object of linguistic research in the field of translation studies. In Uzbekistan, poetic translation has always been an important part of the common language and literary process, and its achievements are universally recognized, which gives reason to consider poetic translation worthy of comprehensive study as an integral part of the country’s national cultural heritage.

Key words: *poetics, poetic form, translation, concept, polysemy, prose work, equivalence, adequacy.*

ПОЭТИКА ЧУЛПАН (НА ОСНОВЕ ЕГО ПРОЗАИЧЕСКОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ “НОЧЬ И ДЕНЬ”

Аннотация: В данной статье проведён сопоставительный анализ стихотворений и их переводов из романа Чулпана «Ночь и День». Следует отметить, что стихи Чулпана служат важным источником пропаганды идей джадидизма. Образцы поэзии Чулпана занимают особое место в отображении красочного мира.

Известно, что поэтический язык, понимаемый как язык поэтического текста, представляет собой особый тип устной речи с точки зрения его функциональной реализации. Изучение поэтического языка, как и других видов искусства, предполагает выявление его материала и способов создания из этого материала поэтического произведения. С точки зрения выполнения основной задачи поэтического языка – эстетического воздействия на читателя (или слушателя), особого внимания заслуживают его прагматические особенности; его анализ раскрывает взаимодействие автора и читателя. Изучение функциональности поэтического языка выявляет его лингвистическое своеобразие, основанное на многозначности семантики и множественности интерпретаций; С этой точки зрения язык поэтического текста представляет большие возможности как объект лингвистических исследований в области переводоведения. В Узбекистане поэтический перевод всегда был важной частью общезыкового и литературного процесса, а его достижения общепризнаны, что дает основание считать поэтический перевод достойным всестороннего изучения как неотъемлемая часть национального культурного наследия страны.

Ключевые слова: *поэтика, поэтическая форма, перевод, понятие, многозначность, прозаическое произведение, эквивалентность, адекватность.*

Ohang jihatdan tartibga solingan hissiy nutq she'r deyiladi. She'riyat haqida so'z yuritganimizda, avvalo, ko'z o'ngimizda musiqiylikka ega bo'lgan kechinmalar, hissiyotga to'la bo'lgan nozik misralar bilan berilgan voqealanish namoyon bo'ladi. Poetika atamasini birinchi marta Arastu asarida qo'llagan [1;26]. Faylasuf adabiyotni epos, lirika, drama kabi uch turga ajratish barobarida ularning badiiy xususiyatlariga xos jihatlarni ham tahlilga tortadi. Shundan so'ng Sharq va G'arbda poetika bilan bog'liq ko'plab ilmiy asarlar yuzaga keladi. Rus olimi A.A.Potebnya (1835 – 1891) fan tarixida birinchilardan bo'lib, poetikaning nazariy asoslari haqida ilmiy asarlar yozgan [5; 61]. U «Tarixiy poetika» kitobida nazm va nasr, badiiy tasvir vositalari, poetik va mifologik tafakkur, stilistik figuralar haqida ilmiy-nazariy xulosalarini beradi. Uning adabiyotshunoslikka doir ayrim izlanishlarini keyinchalik rus olimi M.Baxtin davom ettirgan [2;69]. Jo'raqulovning ta'kidlashicha, yirik nazariyotchi olim M.M.Baxtin asarlarining birortasi ham tarixiy va nazariy poetika sintezisiz amalga oshirilmagan [3; 55]. «Poetika» – yunonchadan olingan bo'lib, «san'at, yaratuvchanlik, mahorat» degan ma'nolarni bildiradi. Rus olimi V.M. Jirmunskiyning fikricha, poetika poeziyani san'at darajasida o'rganadigan fandır. Shu jihatdan olimning “adabiyot haqidagi fan poetika belgisi ostida rivojlanadi” degan fikri hozir ham dolzarbligini yo'qotmagan [4; 12].

She’r nasriy asarlarning ta’sirchanligini, o’qishligini ta’minlab beruvchi vositalardan biri sanaladi. Bular: bayt, g’azal, to’rtliklar, xalq og’zaki ijodi namunalari - xalq qo’shiqlari bo’lishi mumkin. “Kecha va kunduz” romanida xalq qo’shiqlaridan tortib to mashhur shoirlarning ijod namunalari o’rin egallagan. Bu esa asarning musiqiylikini ta’minlagan. Biz ushbu o’rinda Cho’lponning “Kecha va kunduz” romanida keltirilgan she’riy namunalarni keltiramiz. Ular Kristofor Fort tarjimasida qanday aks etadi? Asar tarjimasiga yuzlanamiz: Avvalambor, keltirilgan xalq og’zaki ijodi namunasini strukturaviy jihatdan tahlil qilamiz: Ularning turoqlanish tartibi quyidagicha:

Tarjima matni:

Uzun-uzun arg’amchi yo...(8)
 ...Halinchakka, (4)
 Chakan ko’ylak yarashar (7)
 Kelinchakka. (4)
 Chakan ko’ynak yengiga (7)
 Tut qoqaylik... (4) [9; 26]

Kristofor Fort tarjimasini:

A long, long rope... (4)
 For the swing. (3)
 A little dress for (4)
 The bride. (2)
 Fill the sleeves (3)
 With mulberry. (4) [8; 62]

Ushbu she’r matni tarjimasida ohangdorlik tarjima matnida qisman saqlangan. Turoqlanish tartibi: asliyat matnida a-b-c-b-c-b tarzida bo’lsa, tarjima matnida esa a-b-a-c-b-a tarzidadir. Hijolar sonini misralar yonida qavs ichida keltirib o’tdik. Shu o’rinda “Qiyosiy adabiyotshunoslik” kitobida keltirilgan fikrlarni eslatib o’tamiz: “She’riy tarjimada asliyatning poetik parametrlari hisoblangan shakl (qofiya, vazn, turoq, hijolar soni, ohangdorlik, musiqiylik) va mazmunga (timsoliylik, leksik resurslar va stilistik figuralar) adekvat yoki ekvivalentlik darajasida yaqinlasha olish muallif fikr va tuyg’usining, maqsad va g’oyasining qayta in’ikos etishini ta’minlaydi” [10; 119]

Ushbu she’rning mazmuniga e’tibor qaratadigan bo’lsak, unda agar “Halinchak” (arg’imchoq) ka uzun arqon yarashsa, kelinchakka ixcham ko’ylak yarashadi, yengimizni tut bilan to’ldiraylik deyiladi she’riy matnda. Ushbu ma’no tarjima matnida asliyat bilan solishtirganda to’liq ma’noni beradi. Adabiyotshunos Sh.Sirojiddinov monografiyasida shunday ta’rif beradi: “Tarjima vazifalaridan biri – tarjima matni asliyatning to’liq kommunikativ o’rnini egallashi va asliyat o’quvchisi imkoniyatiga teng darajadagi badiiy zavq mazmuniy va mundarijaviy (strukturaviy) uyg’un muvozanatni (muvofiglik) tarjima o’quvchisiga taqdim etilishidir” [7;16] .

Mutaxassislar qisman, to’liq, mutlaq va nisbiy ekvivalentlik kabi turlarni farqlaydilar. Chunonchi, professor Ya.Retsker “Tarjima nazariyasi va tarjima amaliyoti” (“Теория перевода и переводческая практика”) darsligida “qisman va to’liq” yoki “nisbiy va mutlaq” (“частичный и полный”, “относительный и абсолютный”) ekvivalent turlari to’g’risida ma’lumot berarkan, mutlaq va to’liq ekvivalentlikni quyidagicha izohlaydi: “To’liq ekvivalentlik – so’zning ma’nosiga tarjimada to’liq mos tushuvchi so’zni qo’llashdir.” (“Полными эквивалентами являются так, как охватывают полностью значение всего слова, а не одного из его значений.”) Ya.Retsker nazariyasida L.Nelyubin ta’riflagan asliyat mazmuniga maksimal darajadagi muvofiqlik aynan mutlaq ekvivalentlik shartlari bilan mos keladi [6;15]. Xuddi shuningdek, adekvatlikda “asliyat til birliklarining to’g’ri yetkazilishi”ni talab etadigan shartlari qisman yoki nisbiy ekvivalentlik me’yorlari bilan tenglasha oladi. Chunki ekvivalentlikning qisman yoki nisbiy kategoriyalari asliyatning qaysidir atributlarini (belgilarini), unsurlarini muqobillik darajasida tarjimaga yaqinlashtira olsa, mutlaq va to’liq ekvivalentlik, aksincha, asliyatning jami – janriy, vazniy, mazmuniy, ma’noviy va shakliy unsurlariga teng qiymatda muqobillasha olishi kerak. Ushbu

taxminlardan kelib chiqib aytish mumkinki, she’riy tarjimada ijodiy erkinlik faqat nisbiy va qisman ekvivalentlikda qo’l keladi. Ikki til sistemasi va ikki ijtimoiy-madaniy hayotning turli ekanligi bois, she’r vazni, shakli, ohangdorligi, milliyliigi, davr koloriti kabi nazmiy belgilarning barchasini birdek saqlab qolish ma’lum tafovutlar tufayli adekvat – “aynan” va mutlaq ekvivalentlik tarjimini aks ettirmasligi tabiiy. Bunday vaziyatda har qanday she’riy tarjima tartib-qoidalarining qat’iy belgilanmaganini nazarda tutib, tarjimon asliyatning qaysidir jihatlarini o’zgartirishga majbur. Aksariyat holatlarda she’r shakli saqlanadi, biroq ma’lum miqdorda mazmun o’zgartiriladi yoki aksincha, asliyat mazmuniy xususiyatlari to’liq ekvivalentlikka ega bo’lib, shakliy unsurlarni qayta yaratishda ijodiy erkinlikka yondashiladi. Yuqorida keltirilgan tarjimada “yarashar” so’zi tushirib qoldirilgan. Uzun arqon arg’imchoq uchun, kichik ko’ylak kelinchak uchun tarzida berilgan. Bundan kelib chiqib aytishimiz mumkinki, qisman ekvivalentlikka erishilgan. Albatta, bir tildan ikkinchi tilga tarjima qilishda to’liq ekvivalentlikka erishish mushkul. Negaki, bunda tillarning oilasi, grammatikasi, madaniyatlararo to’qnashuv kabi omillar hisobga olinishi lozim.

“Kecha va kunduz” romanida shoir Muhammad Aminxo’ja Muqimiy yaratgan satrlarga ham murojaat qilinganligining guvohi bo’lishimiz mumkin:

Asliyat matni: Tarjima matni:

Fatonatlik ey yaxshilar sarvari, (Fatonat-o’tkir, zehnli) (11)	O ruler of charm and commander of beauty, (12)
Basharmusen yo maloyik, yo pari, (11)	Are you genie, angel, or fairy? (9)
Jafo qilsang, ko’p oshiqning daftari, (11)	Did you exhaust the book of love with your pen, (11)
Ne gunohim, menga tanho aylading,- (11) (Muqimiydan, 241-b)	What have I done for you to condemn me to loneliness? (14)
Dardingizda ezilib ado bo’ldim, (11)	I have suffered in all your pain, (8)
Ko’rishmak iloji bormikin? (9) (242-b.)	Is there a way to see you again? (10) (210-211page)

I.M.To’xtasinov, U.R. Yo’ldoshev, A.A.

Hamidov tarjimasi:

Oh, you, the best of the best
I wonderno word can express
If you wish, I would write books
Why you let be alone without you
I am sick for you all days long
Wondering the reason to see you.
(162 page)

Ushbu she’r matnida asliyat matnida berilgan sarvari, pari kabi so’zlar takibidagi “i” tovushi tarjima matnida *beauty, fairy* kabi inglizcha so’zlar bilan ohangdorlik hosil qiladi va qaytariladi. Berilgan tarjimaga ekvivalentlikka erishishga urinish deya baholash mumkin, fikri ojizimizcha. Qofiya tarjima matnida qaytarilmaydi, turli turoqlanish tartibiga ega. Tarjima matnida “Did you exhaust the book of love with your pen”, so’zma-so’z tarjima qilganimizda, *Muhabbat kitobi bilan qalamdan toliqqanmiding* deya o’giriladi. Asliyatda esa “Jafo qilsang, ko’p oshiqning daftari”, kabi beriladi. *Ne gunohim, menga tanho aylading,-* What have I done for you to condemn me to loneliness? (Muqimiydan. 241-bet) kabi ifodalanmoqda. Ma’no jihatdan *Senga ne qildimki, yolg’izlikka hukm qilding meni* deya tarjima qilinadi. Ushbu she’riy tarjimada qisman

ekvivalentlikka erishilganligini ko‘rishimiz mumkin. Romanda ikkiliklarning go‘zal namunasi berilgan. Masalan, So‘fi Olloyordan dalil keltiriladi:

Asliyat matni:

Xalillullo uchun yondirdilar nor, (11)

Qadam qo‘ymay o‘shal o‘t bo‘ldi gulzor (11)

Asarda ushbu baytning tahlili berilgan. “Jadid domla xursand bo‘lib ketdi: “Shunday haqiqiy ulamolar bo‘lsa, millat taraqqiy qiladi”, dedi. Shu “millat” degan so‘z tufaylidan yana jindak munozara qilib olishdik. Abdurahmon ponsod nog‘oy domladan “Millatingiz nima?” deb so‘rab qoldi”, no‘g‘oy domla avval “Islom millati”, dedi, undan keyin negadir “Islom va turk millati”, deb “turk” degan toifani ham qo‘shib qo‘ydi. Men chidayolmadim: “Yo‘q, dedim, musulmon odamdan “millating nima?” deb so‘ralsa, “Millatim Ibrohim Xalillullo” deb javob berishi vojib. Dinimiz- Islom, millatimiz – millati Ibrohim Halillullo. “Turk” degan toifa O‘zgan taraflarida bor, o‘zlari elatiyadan, bizning sartiya-dek kasir ul-adad emas, uning millatga hech bir daxli yo‘q!” dedim”. (Kasir ul-adad – ko‘p sonli)

Kristofor Fort tarjimasi matni:

They built a great fire to burn Ibrahim, (11)

But before he could step in, the fire turned to green pastures. (15)

I.M.To‘xtasinov, U.R. Yo‘ldoshev, A.A. Hamidov tarjimasi:

The stick had been burned up for Halilullo,

Soon that burning turned into a flower field.

So‘zma- so‘z tarjima: Ular Ibrohimni yoqish uchun ulkan olov yoqdilar, biroq qadam qo‘ymasdan ushbu o‘t yashil gulzorga aylandi. Ushbu she‘riy tarjimada to‘liq moslikka erishilgan. Negaki, asliyatda berilgan mazmun tarjimada o‘z ifodasini bera olgan. Qofiyalanish tartibi asliyatda a-a tarzida bo‘lsa, tarjima matnida a-b tarzidadir.

Yana boshqa misolda “Kecha va kunduz” romanidagi bir she‘rda:

Asliyat matni:

Foniy dunyo be-esh kundir, be-esh kundir, ho-ov, 11

So‘filik ahdi-in sindur, ahdin sindur, ho-ov. 12

Billur qada-ahlar birla may so‘ngil, soqe-e,12

Xonaqo qaro-o tundur, qaro-o tundur, ho-ov. 12 (323-b.)

Kristofor Fort tarjimasi matni:

This ephemeral world is ours for five days, only five days, ho-ov, 17

Break your Sufi oath, break it quickly now, ho-ov! 11

Let our crystal glasses overflow with wine, wine bearer hey! 16

Otherwise, our lodge will be dark as night, as night, ho-ov. 13 (267 page)

Ushbu she‘riy tarjimani tahlil qilar ekanmiz, unda asliyatda berilgan *ho-ov* undov so‘zi tarjimada aslicha qoldiriladi. *Otherwise (aks holda)* va *ours (bizniki)* so‘zlari tarjima matnida orttiriladi. Qofiyalanish tartibi tarjima matnida turlichadir, asliyatdan farq qiladi. Ma‘noviy jihatdan tarjima muvofiq.

Asliyat matni:

Zebi, Zebi, Zebona, (7)

Men ko‘yingda Devona. (7)

Seni sotdi o‘z otang, (7)

Men bo‘layin sadag‘ang ! (7)

Zahar qilib oshingni, (7)

Kristofor Fort tarjimasi matni:

Zebi, Zebi, my Zebi, 7

I am the fool on your path.7

Your father sold you, 5

Let me be your grave! 5

They poisoned your food, 6

Pirim yedi boshingni! (7)

Zebi, Zebi, Zebonam! (7)

Qayda qolding, dilbarim?.. (7)

I.M.To‘xtasinov, U.R. Yo‘ldoshev, A.A.

Hamidov tarjimasi:

Zebi, Zebi, Zebona

Destroying your life

I am mad about you

Eshon threw you into trouble

You were sold by father

Zebi, Zebi, Zebonam

I am your poor mother...

Where are you, my dear...?
(217 page)

My master ate your head 6

Zebi, Zebi, my Zebi, 7

Where are you now, my baby?! 7 (271 page)

Asliyat matnida “boshini yemoq” iborasi tarjima matnida so‘zma-so‘z tarjima qilinadi. Ushbu ibora o‘zbek tilida “o‘ldirmoq”, “umriga zavol yetkazmoq” tarzida tushuniladi. Ingliz tilida esa bu ibora so‘zma-so‘z berilgan. Qofiyalanish tartibi - asliyatda a-a-a-a-a-a-a tarzida bo‘lsa, tarjima matnida aabbccdd kabi. Asliyat matnidagi “Men bo‘layin sadag‘ang”, “Men senga qurbon bo‘lay” tarzida izohlanadi. Tarjima matnida ushbu ibora “Let me be your grave” “qabring bo‘layin” kabi beriladi. Ushbu misollardan ko‘rinadiki, tarjima qisman muvofiqlikka ega.

She‘riy asar muallifi fikrini, his-tuyg‘ularini nasrdagi kabi emas, balki she‘riy shakl bilan bog‘liq holda ifoda etadi. She‘riy shakl mazmunni ifoda qilish imkoniyatlarini biroz cheklab qo‘yadi: mazmun muayyan vaznda, muayyan tartibda yoritilishi kerak bo‘lib qoladi. Ammo xuddi mana shu she‘riy vazn, ritm, musiqiylik so‘zlar salmog‘ini oshiradi. Ikki qarama-qarshi harakat, ya‘ni hajmni cheklash va ma‘noni kengaytirish, kuchaytirish natijasida aytilishi kerak bo‘lgan fikr, mazmun she‘riyatda nasrga qaraganda siqiroq, lo‘ndaroq ifoda qilinadi. Nazmning bu xususiyati uning tarjimasida ham aks etishi lozim, aks holda tarjima bilan asliyat o‘rtasida nomutanosiblik kuzatiladi.

She‘r tarjimasi nasr tarjimasiga qaraganda ancha murakkab ijodiy jarayon, buni tan olish kerak. Yaxshi tarjimalar yaratishda til bilishning o‘zigina kifoya qilmaydi. So‘z san‘atini egallash, so‘zlar zamiridagi ma‘nolarni ilg‘ash, yurakdan his qilish, sabr-toqat, mashaqqatli mehnat tarjimon uchun zarur omil hisoblanadi. Bu masalaning bir tomoni.

Masalaning ikkinchi tomonida badiiy tarjima bo‘yicha tarjimonlar malakasini oshirish, ularni xorijiy davlatlarga tajriba almashishga yuborish, tarjimonlar mehnatiga munosib haq to‘lash kabi yechimini kutayotgan muammolar turibdi. Ishonchimiz komilki, yaqin kelajakda bu sohadagi masalalar hal etilib, yurtimizda badiiy tarjima taraqqiyot bosqichiga ko‘tariladi.

Ma‘lumki, she‘riy matn tili sifatida tushuniladigan poetik til o‘zining funksional amalga oshirilishi nuqtayi nazaridan, og‘zaki nutqning alohida turidir. She‘riy tilni o‘rganish, boshqa san‘at turlari kabi, uning materialini va ushbu materialdan she‘riy asar yaratish usullarini aniqlashni o‘z ichiga oladi. She‘riy tilning asosiy vazifasini - o‘quvchiga (yoki tinglovchiga) estetik ta‘sir ko‘rsatishni amalga oshirish nuqtayi nazaridan, uning pragmatik xususiyatlari alohida e‘tiborga loyiqdir, uning tahlili muallif va o‘quvchi o‘rtasidagi o‘zaro ta‘sirni ochib beradi, kitobxonga qaratilgan she‘riy matn estetik ma‘lumotlarning o‘lchovini aniqlaydi. She‘riy tilning funksionalligini o‘rganish uning lingvistik o‘ziga xosligini ochib beradi, uning asosini

semantikaning polisemiyasi va talqinlarning ko‘pligi tashkil etadi. Shu nuqtayi nazardan, she‘riy matn tili tarjimashunoslik sohasidagi lingvistik tadqiqotlar obyekti sifatida ulkan imkoniyatlarni ifodalaydi. O‘zbekistonda she‘riy tarjima doimo umumiy til va adabiy jarayonning muhim qismi bo‘lib kelgan va uning yutuqlari umume’tirof etilgan, bu esa she‘riy tarjimani mamlakat milliy madaniy merosining ajralmas qismi sifatida har tomonlama o‘rganishga loyiq deb hisoblashga asos beradi.

Ijodkor adib she‘r yaratadimi yoki nasriy janrdagi biror qissa yoki roman yozadimi bunda stilistik qurilmalardan unumli foydalanish uning mahoratidan dalolatdir. Tarjima qilinayotgan asarlarda, masalan, Abdulhamid Sulaymon o‘g‘li Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romani qahramonlari Akbarali mingboshi, Miryoqub epaqa, Razzoq so‘fi kabi obrazlarning xarakter xususiyatlari, ularning kechinmalari, his-tuyg‘ularini ifodalashda leksik birliklarning muhim jihatlarni tasvirlashda metafora, metonimiya, sinekdoxa, o‘xshatish kabilardan unumli foydalanilgan. Bu esa yozuvchi mahoratining nechog‘li yuksak darajada aks etganidan dalolat beradi.

Iqtiboslar/Сноски/References/Kaynaklar:

1. Аристотель. Поэтика. Об искусстве поэзии. – М., 1961.-С.234.
2. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. – М.: Искусство, 1979.-С.445
3. Бахтин М. Романда замон ва хронотоп шакллари. Тарихий поэтикадан очерклар / Рус тилидан У.Жўракулов таржимаси. – Тошкент, 2015. – С. 355.
4. Жирмунский В.М. Задачи поэтики / Теория литературы. Поэтика. Стилистика. – Л., 1977. – С.15; Историческая поэтика: Итоги и перспективы изучения. – М., 1986. – С.12.
5. Потебня А.А. Эстетика и поэтика. – М., 1976; Теоретическая поэтика. – М., 1990. – С.616.
6. Рецкер Я. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода (Наше наследие). – М.: Валент, 2007. – С.15.
7. Сирожиддинов Ш., Одилова Г. Бадий таржима асослари. – Тошкент: Мумтоз сўз, 2011. – Б.16
8. Christophor Fort. Night and day. – US: Academic studies Press, 2019. – P.62
9. Cho‘lpon. Kecha va kunduz. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot matbaa ijodiy uyi, 2021.– B.26
10. Gulnoz Xalliyeva. Qiyosiy adabiyotshunoslik. – T: Akademnashr, 2020. – B. 119.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,

Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

1. The article is presented on 8-10 pages;
2. Article structure:
  1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
  2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
  3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone and e-mail address of the author (authors) are indicated in full.
  4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
  5. At the beginning of each article, there should be an annotation in Uzbek, Turkish and English.
  6. The abstract should be no more than 120-150 words.
  7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
  8. The article should be prepared in the following form:
    - a) Introduction;
    - b) Main part;
    - c) Results and Discussions;
    - d) Conclusions;
    - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
    - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
    - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as "Figure". Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
  3. The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
  4. Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
  5. Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
  6. Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma’rifiy, ilmi-fanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o‘tkazilgan sammitida ko‘zda tutilgan o‘zaro aloqalarni jadallashtirish bo‘yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta’sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e’lon qilishga mo’ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e’tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O‘zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES IN THE FOLLOWING AREAS:

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
  1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,15 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
  2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otaismi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
  3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, respublika, telefoni va e-mail adresi to‘liq keltirilishi kerak.
  4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
  5. Har bir maqola boshida o‘zbek, turk va ingliz tillarida annotatsiya bo‘lishi lozim.
  6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
  7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
  8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
    - a) Kirish (Introduction);
    - b) Asosiy qism (Main part);
    - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
    - d) Xulosalar (Conclusions);
    - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
    - f) Havola(snokalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
    - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
"ТУРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ"**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал, Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова, «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
  1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа A4.
  2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
  3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, телефон и адрес электронной почты автора(ов) должны быть указаны полностью.
  4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
  5. В начале каждой статьи должна быть аннотация на узбекском, турецком и английском языках.
  6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
  7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
  8. Статья должна быть подготовлена в виде:
    - a) Вступление (Introduction);
    - b) Основная часть (Main part);
    - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
    - d) Выводы (Conclusions);
    - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
    - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
    - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекомендованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmî yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
  1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütün olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
  2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
  3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon ve e-posta adresi eksiksiz olarak verilmeli.
  4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
  5. Her makalenin başında Özbekçe, Türkçe ve İngilizce özet bulunmalıdır.
  6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
  7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
  8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
    - a) Giriş (Introduction);
    - b) Ana bölüm (Main part);
    - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
    - d) Sonuçlar (Conclusions);
    - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
    - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
    - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar "Resim" olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Prof. J.Eltazarov

Musahhih va texnik muharrir:

R. Shokirov

ISSN 2992-9229

2024-yil 29-oktabrda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2024-yil 31-oktabrda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozi. Shartli bosma tabog‘i –9.

Adadi 15 nusxa. Buyurtma № 145

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229